

Kakšna je Bela Rusija

Bela Rusija ni zdaj prvič v ospredju zanimanja kot veliko bojišče. Še ko je obstajala poljsko-litovska država, sta se v tej deželi borili Rusija in Poljska. Napoleon je l. 1812 korakal s svojimi armadami skozi Belo Rusijo proti Moskvi, in sicer po isti poti, katero so ubrale zdaj nemške vojske. Ze v svetovni vojni je bila Bela Rusija zopet vojno področje. Fronta je dolgo časa tekla vzdolž Dvina do Baranovičev. V poljsko-ruski vojni l. 1919-20 so bile borbe takisto na beloruskih tleh in zdaj stoji ruske vojske na umiku.

Bela Rusija obsega ozemlje nekdanjih ruskih gubernij Minska, Vitebska, Mogiljova ter dele gubernije Smolenska in Vilne, torej svet med baltiskimi državami na eni, ter med Poljsko in Ukrajino na drugi strani. Bela Rusija je tvorila sestaven del Sovjetske zveze, kateri so pred 20 meseci priključili še razna ozemlja tedanje poljske države. Imela je okrog 8 milijonov prebivalcev.

Ta dežela je tipična dežela razvodnic. Tukaj poteka poglavitna celinska razvodnica Evrope med Vzhodnim in Črnim morjem. Njemen, Pripect, Narev in Dvina, so toki Buga in druge reke teče po tem ozemlju ločeno. Tam, kjer ni tekočih voda, pa se raztezajo ogromna močvirja in razvodnica je komaj vidna.

Zaradi tega so mnoge reke na tem ozemlju povezane s prekopmi. Oginski prekop veže pripect Pripecta, Jasoldo s Ščaro, ki se izliva v Njemen. Ta kanal je bil zgrajen že l. 1764 in rabi v glavnem za prevoze splavov. V svetovni vojni 1914-18 so bile tod okoli postojanke nemške in ruske vojske.

To ozemlje je bilo, kakor smo omenili, vedno prizorišče vojnih dogodkov, čeprav so se močvirij v Polesju armade vedno izogibale, ker so to težko prehodni tereni. Tudi velike ceste se rade ogibajo glavnih krajev. Klasična vojna cesta, ki je rabila že Napoleonu za njegov pohod proti Moskvi in katere se zdaj poslužujejo tudi Nemci proti Sovjetom, gre od Bresta Litovskega preko Minska na Smolensk. Tod teče tudi železniška proga, ki veže Varšavo z Moskvo. Velika pot iz Varšave preko Bresta Litovskega, Sluzk in Bobruisk drži v Moskvo, druga pot pa drži iz Bresta Litovskega čez Kovel in Rovno proti Kijevu. Ta cesta pa leži večji del izven beloruskega ozemlja. V ostalem so tu na razpolago samo poljska pota, včasih niti ta ne. Mnoge vasi vzdružujejo zvezo preko vdriajočih se močvar samo s čolni. Samo pozimi, ko močvirja zamrznejo, je mogoče potovati tod okoli na saneh. Na kilometre potov pa je v tej deželi iz drevesnih debel, te brvi pa so tako tesne, da moraš po njih vedno loviti ravnotežje.

Razen že omenjene železnice, ki veže zapadno Evropo z Varšavo in Moskvo, so speljane po ozemlju Bele Rusije še nekatere druge pomembne zveze. Ena izmed njih gre n. pr. iz Rovna v Ukrajini na Vilno, druga pa iz Orla čez Vitebsk v Rigo. Ti dve poti vežeja v glavnem ruska žitna področja z vzhodnimi pristanišči. Pot iz Bresta Litovskega v Homel seče močvirja ob Pripectu, prav tako cesta, ki je speljana iz Vilna preko Baranovičev v Rovno, Kijev in Odeso.

V Beli Rusiji so se do danes ohranili velikanski gozdovi. Najbolj znan med njimi je bjaloviški pragozd, v katerem se je

do svetovne vojne ohranil bizon. Polesje je dežela ogromnih gozdov. Tu rasejo borovci na peščenih tleh, izmed listavcev pa uspevajo hrasti, bukke, lipe in javori.

V pokrajini okrog Minska so se gozdovi že umaknili precranim njivam. Okrog Slucka so rodovitna polja Bela Rusija, kjer uspeva izvrstna pšenica, rž, ječmen in druge žitne vrste. Ne manjka seveda tudi krompirja in lanu razvita je živinoreja. Lesa je v izobilju. Prevažajo ga po vseh rekah na splavih.

Sele po svetovni vojni se je v nekaterih krajih razvila industrija. Ze prej je bilo tu nekaj predilnic, znane so bile posebno one v Bialystoku. Poleg tega je v Polesju mnogo žag, ki predelujejo les iz ondotnih pragozdov.

Metalec plamenov na delu

Med najmoderneje vojne pripomočke spadajo metalci plamenov, ki zažigajo vse, kar doseže njih uničujoči ogenj

Iz bitke za Berezino

Poročevalec »Corriere della Sera« Cesco Tomaselli podaja razne podrobnosti o strahoviti bitki, ki so jo bili Nemci za dohod do Berezine.

Prizorišče te bitke je bilo grozotno. Poročila kronistov, pripovedovanje ranjenec in pričevanje tistih, ki so se vrnili, se skladajo v tem, da ga opisujejo kot najstrašnejše, kar jih je gledalo kdaj človeško oko.

Mrtvecev je bilo na deset in deset tisoče. Čeli sovjetski polki so se upirali do zadnjega moža in so prihajali v tako kompaktnih masah, da so strojnice žele življenja kakor srp žito. Nihče se ni vdajal. Posadke oklopnih voz, ki zaradi okvar niso mogli več naprej, so ostajale v njih in čakale smrti. Treba jih je bilo likvidirati z ročnimi granatami. Da so prisilili k molku voz, ki je nadaljeval svojo vožnjo z neprestanim streljanjem, je moral neki pionir vtakniti v cev njegovega topa bombo, da je eksplodiral. Iz voza so se dvignili štirje možje, ki jih ne bi mogel nihče spoznati: imeli so črne obraze kakor dimnikarji. Tolmač je velel enemu med njimi, naj zavpije posadkam drugih voz, da bi se vdale. Ko je sovjetski vojak to čul, se je vrغل

na kolena in prosil, naj ga ustrelijo; rajši bi bil umrl, kakor bi stiril kaj takšnega. »Če me kdo spozna in pove to komisarju, bodo moja družina takoj ustrelili,« je dejal.

Povedal je potem, da so bile mnoge posadke v svojih vozovih naravnost zaklenjene.

Neki odsek je branil 22. polk »Stalinovih amazonek«, polk samih žensk. To so zvedeli potem, ko so Nemci našli tla pokrita z ženskimi trupli. Imele so slično uniformo kakor njih moški tovariši.

Preko zapuščenega avtomobila je ležala politična komisarka s činom podporočnika, kakor je bilo videti iz znakov na ramenih njene modre tunike. Bilo je lepo dekle in ni kazala več kot dvajset let. Menijo, da je streljala iz voza, kajti v roki je še držala avtomatsko puško na deset strelcev, kakršne imajo sovjetski padalci. Kroglja jo je zadela v prsa in je padla naprej preko lastnega orožja. V vozu je bila njena vojaška prtljaga in usnjen kovčeg, poln svetilnih stvari, nogavic ter steklenic s parfumi. Nje politično-vojaška vloga ji je dajala po priliki pravico, da se je lahko preoblekla v svojo žensko obleko, kadar je to zahteval interes stranke.

Rešitev v gumastem čolnu

Posadka nekega italijanskega torpednega letala, ki je imela smolo, da se je po torpediranju neke petrolejske ladje morala spustiti na morje v gumastem čolnu, se je rešila po naravnost pustolovski vožnji na obalo Marmarike. Vsi člani posadke so bili v borbi ranjeni med njimi dva tako hudo, da sta v 24 ur trajajoči vožnji na morju podlegla smrtnim poškodbam. Izmed ostale četvice, ki je bila lahko ranjena, sta dva moža 24 ur plavala poleg čolna. Po enem dnevu nadčloveških naporov je brodolomec ugledal italijansko vodno letalo, ki je končno prineslo rešitev.

Gibraltarsko letališče

Na majhnem letališču v Gibraltaru leži na tleh 22 poškodovanih letal britskega vojnega letalstva. Vsi ti aeroplani so postali žrtve sovražnih zadetkov.

Belorusi so slovansko ljudstvo, eno najčistejših slovanskih plemen. Ljudje so srednje postave, svetlo lasi in lepi. Hiše so pokrite s slamo. Pri vsaki hiši je hlev in skedenj ter gumno. Dvorišča so obdana s plotovi.

Največja mesta v tej deželi so: Minsk s 180.000 prebivalci. Čitali smo, da je Minsk v sedanji vojni domala porušen. Minsk je bil središče beloruskega duhovnega življenja. Sovjeti so v Minsku osnovali univerzo in mnogo drugih zavodov. Vitebsk leži ob Dvini in šteje nad 100 tisoč prebivalcev. Prav toliko ljudi ima Bialystok. Druga važna mesta tega področja so: Grodno, Mogiljov, Homel, Brest Litovsk ter Bobruisk ob Berezini. Ostali kraji so manj pomembna podeželska mesteca.

Pri strojnici v letalu

Italijanske vojske

Azijci pred Evropci

Iz podrobnosti, ki jih navajajo poročila z ruskega bojišča, piše Luigi Barzini v rimskem »Popolu d'Italia«, čigar ustanovitelj je Benito Mussolini, izhaja, da so sovjetke vojske, ki posegajo v gigantske bitke na vzhodu, sestavljene po večini iz azijskih ljudstev. Med njimi so ogromne množice Mongolov, Tatarov, Kirgizov, Kalmukov in Burjatov, primitivnih sicer, toda navdušenih fatalistov z barbarskim poudarkom. Vsi ti se bijejo za rdečega carja. Njim je poverjena naloga, da uničijo za seboj vse, da bi ostalo sovražniku čim manj plena.

Slovanske narodnosti so samo posadke tankov, letal, padalci topničarji pionirji, in sicer takšni, ki izhajajo iz kmečko-proletarskih slojev. Ti elementi so do dna prežeti z boljševizmom, slepo pokorni vsem poveljem iz Kremlja. Skoro vsi oficirji so bivši delavci, tudi generali.

Stalin je zbral svoje sile z namenom, da vpadajo v Evropo v trenutku, ko se ta ne bo več mogla braniti. Zakaj je boljševiška vlada poslala naprej čete iz Azije in ne

iz Evrope? Ali ni to znak slabosti in moralne krize v rdeči vojski? Stalin se očitno ni mogel zanesti na vojske iz slovanskih rodov, kajti slovanska plemena so po veliki večini kmečkega porekla. Čustva teh ljudi odgovarjajo čustvom poljedelskih narodov.

Kmetje pa na tihem mrzijo režim, ki utesnjuje njih pravice. Ne morejo se sicer upreti, zato se pa masučejo Sabotirajo letino, razbijajo stroje.

Stalin je Azijec, zato zaupa samo Azijcem. Vojske bele rase, ki jih drži zadaj, se mu zdijo dobre samo kot rezerva. To je množica, ki naj bi posegla v dogodke šele, ko bi komunistično orožje konsolidiralo položaj. Toda Stalinovi računi se niso obnesli. Na tisoče azijskih oddelkov je bilo uničenih, njih ostanki na se umikajo, borec se do skrajnosti in uničujejo na svojem umiku vse: hiše, živino, pridelke, zažigajo gozdove. V vode zlivajo strupe in jih kužijo z mikrobi. Ukaz se glasi, da morajo za seboj vse opustošiti. Nič ne sme ostati za Nemce. Ampak nič ne bo ostalo tudi za Ruse.

Mož, ki je potopil 15 sovražnih ladij

Posebni poročevalec agencije Stefani poroča: Poročilo št. 382 iz glavnega stana oboroženih sil navaja na kratko uspehe napada naših podmornic proti velikemu konvoju sovražnika, pri katerem je bilo potopljenih 15 parnikov s skupno 98.500 tonami. Torpedirano je bilo nadalje sovražno letsko letalo, zbito pa veliko dvomotorno letalo. V istem poročilu se navaja, da je bil med poveljniki podmornic, ki so izvedli zmagovit napad, korvetni kapitan Luigi Longanesi Cattani. Eden izmed uročnikov agencije Stefani je imel priložnost govoriti s poveljnikom Longanesijem in je izvedel zanimive podrobnosti o akciji, v kateri so imeli Anglieži hude izgube.

Poveljnik Longanesi je že star podmorniški borec. V sedanji vojni je izvršil še šest dolgih potovanj, in sicer štiri v Sredozemlju, dve pa na Atlantiku. Najbolj uspešna je bila njegova zadnja akcija na Atlantiku skupno z drugimi italijanskimi podmornicami.

Monotono so potekali prvi dnevi pri opravljanju zadane mu naloge. Kmalu nato se je srečal prvič s sovražnikom, toda podmornica se je znala večje ogniti napadom iz zraka. V neki od naslednjih noči je poveljnik opazil v bližini nekega sovražnega oporišča ladje, ki so se zdele trgovske ladje, pri natančnejšem opazovanju je pa ugotovil, da sta bili nad njim tudi dve torpedovki. Poveljnik se je približal, da bi napadel, toda sovražnik ga je opazil. Podmornica je morala ostati vso noč pod

Zlata kolajna za padlega junaka

Armadni poveljnik italijanske vojske general Tellera, ki se je na bojišču pri Sidi el Baraniju posebno izkazal in je padel na čelu svojih hrabrih oddelkov, je bil po smrti odlikovan z zlato kolajno za hrabrost.

Tudi v krajih, kjer ni urejenih cest

prodirajo veliki tanki nemške vojske z nepopisno lahkoto

Kulturni pregled

Giovanni Papini

Prav letos poteka 35 let, kar je izšla prva knjiga Giovannija Papinija, enega najpomembnejših italijanskih pisateljev XX. stoletja. Bila je to esejska zbirka »Il Crepuscolo dei Filosofi«. Seznan njegovih knjižnih izdaj, ki je objavljen v najnovejši knjigi »La Corona d'Argenteo«, navaja 47 naslovov. Tako Papini ni samo zanimiv in značilen po svoji literarni filozofiji in po idejni vsebini svojega dela, marveč je izreden tudi kot slovstveni delavec, kot neumorni oblikovalec v poeziji, lepi prozi, eseju, literarni kritiki. Vpogled v njegovo delo odpira široke vidike v nemir in boje celega pokolenja italijanskih slovstvenikov, prav kakor v notranji življenjski tako rahločutne in značilno organizirane osebnosti, kakor je Giovanni Papini. V okviru našega feljtona je komaj mogoče orisati nekoliko potez njegove prezanjivnega profila.

Šest let po svoji prvi knjigi, l. 1912., je objavil Papini svojo sedmo knjigo »Un Uomo finito«. Ne le v italijanski, marveč sploh v vsej sodobni evropski književnosti je malo tako odkritih in tako strastnih samopovedi kakor je ta Papinijeva avtobiografska knjiga. Če mislimo na vrelo odkritosrčnost, s katero Papini razkriva svojo dušo in kaže njeno intimno dramo, se moramo najprej spomniti nekaterih Strindbergovih izpovednih spisov. Za Papinijev, na zunanjo mnogo skromnejši »Inferno« pa je značilno, da pri tem Florentincu prevladuje nad čustvi in strastmi nenasičen intelektualni glad, ki ga neogibno vodi v spoprijem z okoljem in celo z lastnim ču-

stvenim svetom. Tudi danes, ko se je življenje poedina močno oddaljilo razmeram pred letom štirinajstim z njihovim kar idiličnim življenjskim stilom in z njihovo problematiko, ki je bila daleč od satanizma in groze naših dni — tudi danes citamo Papinijevo izpoved z izrednim zanimanjem. Tu se ne razgalja človek iz množice, kakor smo jih dandanes vajeni, človek iz »sekte« z njemu bojevitijo nemoralno, marveč govori namesto delavca iz kolektivnega panja samotna, inteligentna, nedisciplinirana človeška čebela. Individij, ki živi in modruje brez ozira na družbo in državo, a z močnim občutjem večnostnih vezi in človeškega dostojanstva. Kakor koli je bil Papini na svoji prvi razvojni stopnji »ikonoklast« — in sem je šel tudi podobe krščanskega idealov — ni nikdar ponižal človeka v stroj ali v žival, kakor delajo nekateri današnji »ideologi«, ki so darvinizem uporabili za krinko svojemu demoničnemu nihilizmu. Zvedav, lačen in žejen spoznanja, poln stremeljenja in strasti iskanja, stoji pisatelj knjige »Un Uomo finito« pred vsim mirjem. Neugnano išče resnico. Vzemirjam ga ko kozmične uganke prav kakor preproste resnice vsakdanjega življenja. Papini, ki je samouk, torej neobremenjen od kasarniške dresure v solah in od katedrske znanosti, se bori za zelo visoke smotre. Nič ne prikriva kar do boleznosti stopnjevanje megalomanije. Vzlic hipertrofičiji jaza, značilni za mladega človeka, ki hoče biti genij, nima pred seboj samo poveljčanja samega sebe, marveč hoče rekonstruirati italijansko miselnost in postaviti življenj-

ski stil, literaturo in umetnost Italije na novo podlago. Vsekako drzna želja pri človeku, ki nima za to nobenih »legitimacij« in le malo življenjskih izkušenj! Toda v tej drznosti utripa vroči nemir Papinijeve stvarjalnega duha. Prav kakor Papini, so hodili tudi drugi izredno nadarjeni Italijani njegovega časa po velikih duhovnih vzpetinah in po dolgi ovinkih, preden so se izčistili in dozorili za vodilna mesta novega Preporoda, ki ga preživlja sodobna Italija.

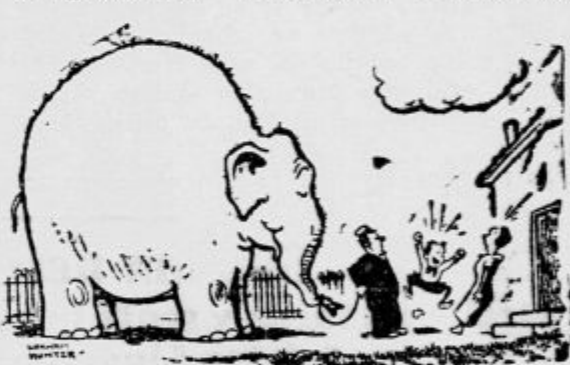
»Un Uomo finito« ostaja slej ko prej ena Papinijevih najzanimivejših knjig. Tudi v nekaterih nadaljnjih knjigah, zlasti še v tistih, ki imajo poetičen značaj, najdemo mnoge podrobnosti za biografo Papinijeve samonikle osebnosti. Ob čitanju teh knjig se nam zdi, da gledamo sodobnega duha na natečajnici. Papini pozna predobro duševne muke iskanja in boja za resnico. Ne za abstraktno in brezosebno resnico, ne za resnico pozitivistov, marveč za tisto, ki človeka pretresa, presnavlja, bica, dviga in oblikuje. Za resnico, ki se odkuplja z boji in mukami. L. 1921 — v času, ko je Evropa tonila bodisi v namišljeni veličini zmage, bodisi v resnični ali varljivi bedi poraza, v tem zmedenem in anarhičnem poversajskem času, je izšla Papinijeva »Storia di Cristo«. Učinkovala je kakor bomba. Eden najemirnejših duhov svobodomne Italije se je poklonil pred Kristovo moralno in božansko veličino. Postal je konvertit Cerkev, v katero ga je postavila vzgoja, ki pa se ji je bil odvil na svojem intelektualnem hrblolazstvu. Papinijevo konvertitstvo pa ni bilo — kakor njega dni na pr. Huysmansovo — ubeg iz življenja v mistični somrak gotičnih cerkev in zdravljenje duše v turbulentni miru samotnikov, marveč samo vzpon na trdno življenjsko razgledišče, odkoder se je Papini z neugnanim pogumom spoprijemal z vse-

mi življenjskimi problemi, tudi z Nietzschejevimi »problemi z rogovje«. »Storia di Cristo« je prinesla Papiniju mednarodni sloves.

Izmed nadaljnjih značilnih knjig naj omenim samo nekatere: »Življenjepisi sv. Avguština«, knjigo, ki more tudi čitatelju izven katoliškega svetovnega nazora nuditi zaeniljiv vpogled v burno oblikovanje in dozorevanje krščanske svetniške osebnosti v jutrnji dobi Cerkev. Dalje svojevrsno duhovno razčlenbo človeške družbe v dobi med dvema velikima vojnoma »Gore«, potlej slikovito biografo velikega florentinskega rojaka »Dante Vivo«. Nemalega pomena je nadalje začetna knjiga Papinijeve »Storia della Letteratura Italiana«. Kakor je Čeh Rádl obdelal filozofski razvoj človeštva z vidika, koliko podmetnosti in duševne paše nudijo filozofi današnjemu človeku, se je Papini lotil zgodovine italijanskega slovstva z merilom resnične in aktualne vrednosti slovstvenih stvaritev. Doslej je izšla samo prva knjiga, ki obravnava pesnike 12. in 13. stoletja. Kakor sleherno Papinijevo delo, je vzbudila tudi ta knjiga mnoge, menda ne brezplodne polemike in kritične odmeve. Njegova proza z evangejskimi motivi »I Testimoni della Passione« smo dobili lani v slovenskem prevodu (»Priče trpljenja Gospodovega«). Izmed knjig zadnjih dveh let naj navedem samo krasno sintezo italijanske zgodovine »Italia mia« (1939), pripovedno knjigo »Figure umane« in letošnjo novost »La Corona d'Argenteo«, ki jo je pisec teh vrstic že prikazal svojim bralcem.

Papini je danes na višku tega, kar bi balno označili »literarna kariera«. Ni samo član Italijanske Akademije, marveč se je — brez mature ni drugih konvencionalnih »dokazov« znanja in sposobnosti — s težo in prepričevalnostjo svojih štridesetih knjig povzpela na literarno stolico starodav-

VS AK DAN ENA

»Mamca, poglej, poglej, kaj je dobil očka na velesesimlu!«

Trio Sasselli — Tassinari — Sabatini

Filharmonična dvorana že dolgo ni doživela tako intimnega komornega večera, kakršni se bil ponedeljski. Trije izbrani umetniki sodobne italijanske reproduktivne glasbe so sedli h harfi, igrali na flavti in violi oz. violi d'amore in izvedli bogat spored, ki je segal od Telemanna in drugih tenkočutnih skladateljev 17. in 18. stoletja do sodobnih, mladih italijanskih ustvarjalcev. Komorna glasba v sestavi harfe, flavte in viole (ali viile d'amore) je zadeva sladkusev in še celo izbranih. Za globino glasbenega doživljanja v treh-štetih tleh, dveh stoletjih, za rafiniranost glasbenega uživanja v tistih časih menda ne bo tehtnejšega dokaza kakor skladbe, ki so vznikile v pravkar navedeni, nevskandani, toda estetično sila učinkoviti sestavi. Nekaj eterično lahkega, sladkobnega, hkratu pa srebrno bleščečega si je iz harmonij in opaja s svojo nežno melodično črto, ki si flavta in viola d'amore ob zvočni spremljavi harfe delita pasaje, pa se menjavata z melodičnimi

